

მწყემსი

მე ვარ მწყემსი კეთილი: მწყემსმან კეთილმან სული თვისი დაჰსდვის ცხოვართათვის. იოან. 10—11.
 შვავე ცხოვარი ჩემი წაწყმედული. მსრეთ იყოს სიხარულ ცათა შინა, ერთისათვის ცოდვილისა. ლუკ. 15—4.
 მოვედით ჩემდა ყოველნი მაშურალნი და ტვირთ-მძიმენი და მე განვისვენოთ თქვენ. მათ. 11—28.

№ 10

1883—1901

15—30 მაისი.

ს ი ტ უ ვ ა,

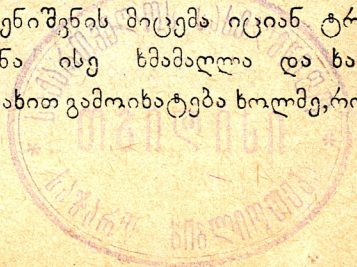
თქმული დეკ. დ. დამაშაძის მაერ შოკაშხის საბლადო-ხინო ოჯაის სამღვდელთების კრებაზე.

გაგრძელება *)

თუ რომელიმე წოდებაში საჭიროა, ესრეთ წოდებული, დისციპლინა (უნცროს-უფროსობა, პატივისცემა და მორჩილება), ეს ნამეტნავად სასულიერო წოდებაშია საჭირო და სავალდებულო. აქ ყველაზე მეტი საჭირო და სავალდებულოა თავიანთ უფროსის პატივისცემა, მორიდება და მორჩილება. ამისათვის მედავითნე და მთავარ დიაკონი მორჩილნი უნდა იყვნენ თავიანთ მღვდლისა და არაფერში არ

უნდა გამოიჩინონ ისეთი საქციელი თავიანთ მოძღვართან, მრევლის მღვდელთან, რომელიც მათ მრევლის ანუ ხალხის თვალში ამდაბლებს. ეკკლესიის წევრთა შორის ყოველთვის და ყველაფერში მეტის-მეტი კარგი დამოკიდებულება უნდა სუფევდეს. მორიდება, პატივისცემა მედავითნისა თავის მოძღვრისადმი შიშით კი არ უნდა გამოიხატებოდეს, არამედ იგი მთლად სიყვარულზე უნდა იყოს დამყარებული. ამისათვის ყოველი უზრდელი საქციელი, თამამობა, უადგილო შენიშვნები და გასწორება, ძლიერ ცუდ გავლენას ახდეს ხოლმე მოლოცვლებზე და საზოგადოდ ხალხზე, როცა მედავითნე გამოიჩენს ამისთანა მოქმედებას. ზოგადილას მღვდლებმა შენიშვნის მიცემა იციან ტრაპეზიდან და ეს შენიშვნა ისე ხმამაღლა და ხანდისხან ისეთი მრისხანე სახით გამოიხატება ხოლმე, რომ

*) იხ. „მწყემსი“ № 24. 1900 წ.

ყველა მლოცველებზე ფრიად ცუდ შთაბეჭდილებას ახდენს. მართალია, მედავიტნე ყოველ შემთხვევაში უნდა ემორჩილებოდეს თავის მღვდელს და პატივს უნდა სცემდეს მას, მაგრამ ამასთან მღვდელიც არ უნდა ივიწყებდეს თავის მხრით მედავიტნის თავმოყვარეობას. მღვდელმა უნდა დაიხსომოს ყველა ის შემცდარი სიტყვები, რომელნიც შეეშალა მედავიტნეს და თავისუფლად, ეკლესიის გარეშე, უნდა გაუსწოროს ეს და არა ღვთის-მსახურების დროს. მედავიტნეთა საქციელი ხომ მეტის-მეტად შეუფერებელია, როცა კლიროსიდან მღვდელს უსწორებენ ტრაპეზში: „მამაო, ახლა მაგ ასამაღლებელი არ ითქმის, ესა და ეს ასამაღლებელი უნდა სთქვათ“, ან გაჩერდებიან, სანამ მღვდელი არ გაასწორებს თავის მცირე რამ შეცდომას. საღმრთო მოქმედების შეჩერება, ხმის გაწყვეტა ეკლესიაში, მლოცველებში გაოცებას გამოიწვევს და მლოცველთა ყურადღება და სულის მდგომარეობა იცვლება. ხშირად მოხდება, რომ დაღლილ მლოცველს, რომელსაც წაკითხულის ხმა ესმის მარტო, თორემ აზრის გამოტანა და წაკითხული ლოცვის და საგალობლის არა გაეგება რა, ძილი მოუა და გამოეღვიძება მაშინ, როცა მკითხველი შეჩერდება!.. ხმის შეწყვეტა თუ მძინარე კაცზედ ასე გასაკვირლად მოქმედებს, რაღა უნდა ვითქვათ ფხიზელ მლოცველზე. ამისათვის, მღვდელი და მედავიტნე მუდამ უნდა ერიდებოდნენ თავიანთ შეცდომების გასწორებას ღვთის-მსახურების დროს ეკლესიაში.

ჩვენს ეკლესიებში არის მეორე ნაკლებევალება შემჩნეული წირვის დროს, და ეს ნაკლებევალება უსიამოვნო შთაბეჭდილებას ახდენს მლოცველებზე. ეს ვახლავთ მღვდლის და მედავიტნის ხმის შეუწყობლობა. ხშირად მღვდელი იწყებს მშვილობიანს მაღალის ხმით, მედავიტნე კი გალობს ძლიერ დაბალის ხმით. ხშირად არავითარი ხმის შეწყობა მათში არ სუფევს და ამით კითხვაც და გალობაც მეტის-მეტად უსიამოვნო ხდება. იმაზე ცუდი არაფერია, როცა მგალობლების, მღვდლისა და მთავარ-ღიაკონის ხმა შეწყობილი არ არის. ამ ხმის შეუწყობლობას თითქმის უსწავლენი მლოცველებიც კი ადვილად ნიშნავენ ხოლმე და შეგნებულნი პირნი კი ნამეტნავად სწუხრან.

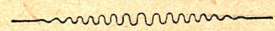
ხშირად, როცა მგალობელი და მედავიტნეც გალობას ზე კითხვას მალე ათავენენ, მღვდელი ვერ ასწრობს საიდუმლო ლოცვების წაკითხვას და ეკლესიაში სიჩუმე ჩამოვარდება, რაიცა ძლიერ ცუდათ მოქმედებს მლოცველებზე. შეგნებული მედავიტნე ხელახლა იწყებს გალობას, მაგრამ ზოგიერთი მედავიტნე, რომელმაც ერთჯელ იგალობა დადებული საგალობელი, მის განმეორებას ცოდვად რაცხს.

არასოდეს არ უნდა გაბედონ მღვდელმა და მედავიტნემ ურთი-ერთ შორის მასხრობა და ხუმრობა, რადგან ყოველი მათი ხუმრობა მრევლზე მოქმედებს ცუდად და მრევლის მათდამი კრძალვით მოქცევას სპობს.

ზოგიერთმა მღვდელმა და მედავიტნემ იციან ნამეტანი ხველების ატეხა ისეთ დროს, როცა შესანიშნავი მღვდელ-მოქმედება სრულდება ეკლესიაში. მღვდელი და მედავიტნე ნახველს პირიდან იატაკზე აფურთხებს. ეს ნამეტან ცუდ შთაბეჭდილებას ახდენს მლოცველებზე და ამასთან ნახველის ნიადაგ ხედვა გულს უზიზღებს მხედველს. შესანიშნავი წამებისათვის მღვდელიცა და მედავიტნეც მზად უნდა იყვნენ და ხმაც განწმედილი უნდა ჰქონდესთ. მღვდელი უთუოდ უნდა აფურთხებდეს, განგებ საამისოდ მოწყობილ საფურთხში, რომელიც მივარდნილ ადგილას უნდა იყოს, ან თუ ასეთი არა აქვსთ რა, მაშინ ცხვირსახოცში უნდა აფურთხებდეს.

მღვდელსა ზე მედავიტნეს მომეტებული ყურადღება უნდა ჰქონდესთ მიქცეული, რომ მათ შესამოსელი რივიანად ადგეს ტანზე და არა ისე საძაგლად, — მოქცეულად და შეუსაბამოდ, როგორც აქვსთ ხოლმე ზოგიერთებს. ძველ დროში ამას იქნება ყურადღებას არავინ აქცევდა, მაგრამ დღეს დრო და ხალხის შეხედულება შეიცვალა, და, სამღვდლოებაც ახალი დროის მოთხოვნილებებისამებრ უნდა იქცეოდეს. ზოგიერთი სოფლის მღვდელი რომ ნახოს ეკლესიაში შემოსილი ქალიქში შემოსილი მღვდლის მნახველმა, გაიცინებს და ბევრ რაიმე სამწუხაროს გაივლებს გულში...

(დასსსრუფი იქნება)

იმერეთის ეპარქიის სამღვდელმთავრის დეკრეტების კრება ქუთაისში 15—22 დეკემბერს 1900 წ.

გაგეჟება *)

ერთ თავის კრებაზე, იმერეთის ეპარქიის სამღვდელთა კრებამ, აღძრა კიდევ ეპარქიის საფუტკრეს დაარსებაზე. მიზეზი ამ კითხვის სამღვდელთა კრებაზე აღძვრისა იყო ქუთაისის სასულიერო სასწ. მასწავლებელი, — ცნობილი მეფუტკრე რაფიელ ნიკოლოზის ძე ჩიხლაძე. ბ. ჩიხლაძემ შემოიტანა კრებაში წინადადება, რომელიც სამღვდელთა კრებამ სიამოვნებით მოისმინა. აი ეს წინადადება:

„სამხრეთის მშენიერი ჰავა, ადრე გაზაფხულით და თბილი ღრეების სიხანგრძლივით, ხელს უწყობს აქ, როგორც შენიშნავს ერთი მეფუტკრე, ფუტკრების ბუნებრივ გამრავლებას; — სიმრავლე ბაღებისა და საუცხოვო ყვავილოვანი მცენარეულობისა — ტყესა და მინდვრებში, იძლევა მდიდარ მასალას თაფლისა და სანთლის კეთებისათვის, ზომიერი ზამთარი კი იხსნის მეფუტკრეს სკებისათვის საზამთრო თბილ სადგომის მოსაწყობ ხარჯებისაგან, რაზედაც აუცილებლად უნდა ფიქრობდეს მეფუტკრე, არა მარტო განაპირა ცივი ჩრდილოეთისა, არამედ რუსეთის საშუალო ადგილებისაც. მართლაც, ამ გვარ სასოფლო მეურნეობისათვის კავკასია და განსაკუთრებით იმერეთი ბუნებისაგან შემკობილია ყოველ ნაირი სასარგებლო პირობებით. ტყეებით დაფარულს მთებში თაფლს იძლევა ყოველნაირი თაფლოვანი მცენარე, რომელიც კვებავს ათასობით და მალიონობით ხის ფუღურებში მცხოვრებ გარეული ფუტკრის ნაყრებს. ხალხის საცხოვრებელ ალაგებში, სადაც ცოტა ტყეებია, თაფლის წყაროს შეადგენს მინდვრის მცენარეულობა, რომელიც ადვილად ჩნდება მოჭულ უნაყოფო ადგილებში. ყველა ეს ბადავს ჩვენს ქვეყანაში თაფლის სიმდიდრეს და ამით მეფუტკრეობას აყენებს სასურველ პირობებში.

ამის შემდეგ ჩვენ მართლ-მადიდებელ ეკლესიებს არც შეშენის და არც ხელს მისცემს ცვილის ყიდვა არა ქრისტიანებთაგან, მაგალ. თათართა

და ურიათაგან, ეკლესიაში და შინ სახმარებლად, და მასთან წარმოდგენილ ძვირათვისებულ ნივთებს ვეღარ ვაძლევთ მხრივ, ისე ამ მხრითაც მეტად უკან ჩამორჩენილი ვართ ჩვენ და სამწუხაროდ. ამისთანა კურთხეულ ქვეყანაში ჩვენ სამღვდელთა სხვისთვის უნდა მივცა მაგალითი, მაგრამ ბევრმა რუსეთის სხვა ეპარქიებმა, როგორც ვოლინიისა და მისმა მეზობლებმა, უკვე დაარსეს ეგრეთ წოდებული საეკლესიო საფუტკრეები. ეს საფუტკრეები ყველგან გამართულია მღვდლებისაგან სამრევლოებში, ყოველ ეკლესიასთან, ძმობის ანუ ეკლესიის საშუალებით და საეკლესიო ან საკრებულო ადგილებში. დასახლებულ ეპარქიაში ამისთანა საფუტკრეები გაიმართა სამღვდელთა საეპარქიო კრებების აზრით, რომ თვითონ თავისი ცვილით ამზადონ სანთლის ქარხანაში წმინდა სანთელი, რადგან უკანასკნელის ფასი თანდათან მატულობს.

საეკლესიო საფუტკრეებს, გარდა თავისი პირველი მიზნისა, სხვა მნიშვნელობაც ექნება — ზნეობრივი და ნივთიერი.

მეფუტკრეობას კაცის ზნეობრივ აღზრდაზე დიდი გავლენა აქვს, ის აფაქიზებს ზნეობას. მეფუტკრე არის ყველასათვის კეთილი ადამიანი, მას უყვარს თვისი მეზობლები, მზათ არის მოცხმაროს მათ გაჭირვების დროს, ის შეადგენს სხვებისათვის შრომასა და მომჭირნეობაში მისაბაძავ მაგალითს. მაშ, ფუტკრეები მღვდელს ეხმარებიან სამწყისოთა ზნეობრივ აღზრდაში.

ნივთიერად მეფუტკრეობის სარგებლობა ყველასათვის თვალსაჩინოა: ყვავილებისაგან ფუტკრეები აგროვებენ იმისთანა ნივთიერებას — თაფლს, რომელიც უიმთოდ იკარგება ადამიანისათვის; თითოეული წვეთი თაფლი, შეტანილი ფუტკრისაგან სკაში, აღიღებს კეთილ-ღრეობას როგორც კერძო პირებისას, ისე მთელი სახელმწიფოსას. არა ნაკლები სარგებლობა მოაქვს ფუტკრებს სასარგებლო სამეურნეო მცენარეების განაყოფიერებით, რითაც ისინი ხელს უწყობენ მიწის მოსავალს. ამიტომ მეფუტკრეობა — ეს კეთილშობილური ხელობა — ჩვენს ღარიბ სამღვდელთა რამოდენიმედ წაენმარება ოჯახშიც.

ეს მქონდა სახეში და მსურდა მომეტანა სარგებლობა ჩვენი სამღვდელთა კრებისათვის, როდესაც მე 1893 და 1894 წლებში გაზ. „მწყემსი“ ებეჭდავ-

*) იხ. „მწყემსი“ № 4 1901 წ.

დი მეფუტკრობის შესახებ სტატიებს, შემდეგ კი გამოვეცი ცალკე წიგნათ დარიგება მეფუტკრობისათვის, რომელიც ნეტარხსენებულ გაბრიელის განკარგულებით დაურიგდა სამღვდლოებს ბლალ-ჩინების ხელით. ვსცდილობდი აკრეთვე მომეწყო რიგიანად საფუტკრები ეკკლესიებთან და მონასტრებთან, როგორც მაგალითად ჯრუჟის მონასტერში ჩემგან დადებულია რამდენიმე გასაშლელი სკები.

ყველა ზემოთხსენებული მამღვინებს მივაწოდო უსასყიდლოთ სამღვდლოების კრებას ჩემი სამსახური, საეკლესიო და საშკოლო საფუტკრების გამართვასა და მათ გონიერულ მოწყობაში, რაისათვის მე სწავლის დროს ყოველ კვირაში მექნება სამი თავისუფალი დღე, ზაფხულში—უპირველეს საჭიროების დროს კი, მთელი ოთხი თვე. ეს თავისუფალი დრო მომცემს მე შეძლებას თავისუფლად ვხელმძღვანელობდე რამოდენიმე საფუტკრეს ეპარქიის სხვა-და-სხვა ადგილებში“.

ამ წინადადებას მრავალგვარი მსჯელობა გამოიწვია დებუტატებთა შორის. დებუტატების უმეტესობას ძლიერ მოეწონა ეს წინადადება და ითხოვდა, რომ ათასი მანეთი გადადებულიყო სანთლის ქარხნიდან საეკლესიო საფუტკრის მოსაწყობად ქალის მთაში. სამღვდლოების დებუტატებშივე აღმოჩნდნენ ზოგიერთები, რომელთაც მონაწილეობა ჰქონებიათ ესრეთ წოდებულ ქალის მთაში. აღმოჩნდნენ მსურველები, რომელნიც კისრულობდნენ ფუტკრების გაშენებას, საფუტკრის მოწყობას და მცირე დროის შემდეგ, დიდი სარგებლობის მოტანას ამ გაწყობილი საფუტკრიდან. ზოგიერთი დებუტატები დიდ შემოსავალს უქალოდა სანთლის ქარხანას. სხვათა შორის ბლალ. ი. წერეთელმა და მღვდლებმა: ვლ. აბრამიშვილმა, ვლ. კაპანაძემ და აბ. იაკობაშვილმა იკისრეს ამ საქმის ხელის მოკიდება და დაწყება. სამღვდლოების კრებაც თანხმდებოდა, რომ მათ მიცემოდა ათასი მანეთი სანთლის ქარხნიდან საფუტკრის მოსაწყობად. ამ დროს დებუტატმა დავით ლამბაშიძემ ითხოვა სიტყვის თქმის ნება და მიიღო კიდევ.

დებ. დეკ. დ. ღამბაშიძე. წინადადება და მოსახრება რ. ჩიხლაძისა ძლიერ მოსაწონი და საყურადღებოა, მაგრამ მე არ მჯერა, რომ ყოველივე ისე ადვილად გაკეთდეს, როგორც ზოგიერთები ამბობენ. როცა ფულების აღებაზე მიდგება საქმე,

მაშინ ყოველივე აღთქმა, ოქროს მთები, აღარებელი შემოსავალი და სხვა ამისთანაები მზად არის და ურიცხვ სიმდიდრეს გვიქადაიან. მაგრამ როცა საქმეზე მიდგება ჯერი, მაშინ კი ყველაფერი იცვლება. ქარხნის ათასი მანეთით უნდათ ზოგიერთებს სამ წელში მოეწყოს ისეთი საფუტკრე, რომელმაც ყოველ წელში საჭირო სანთლის ცვილი მისცეს იმერეთის საეკ. ქარხანას, ესე იგი 700 ფუთი ცვილი, რაც შეადგენს 14000 მანეთს. ეს ნამეტანი გატაცებულობაა. როგორც გნებავთ, ისე გადაწყვიტეთ ეს კითხვა, მაგრამ მე ურჩევ კრებას, რომ ათას მანეთს სანთლის ქარხნიდან ნურავის ნუ მისცემთ, სანამ საიმედო გარანტია არ იქნება მიღებული იმ კაცებიდან, რომელნიც ამ ფულებს მიიღებენ, რომ სანთლის ქარხანას იგინი უზღვენ თავის ფულს სარგებელითურთ, თუ ვინიცობაა მათ საქმევერ წაიყვანეს რიგიანად. უამპირობოთ მე არავისი არა მწამს რა, რამდენიც უნდა დაგვპირდნენ. ყველაზე მეტად იმას შევეყავარ ეკვში, რომ ქალის მთაში მესაკუთრე ადგილის მქონებელი არავინ არის; აქვსთ მონაწილეობა, მაგრამ ამ მონაწილეობის უფლებით რომელიმე ადგილის აღმორჩევა და მაზე საფუტკრის მოწყობა, სხვა მონაწილეთა უთანხმოდ შეუძლებლად მიმაჩნია. კიდევ განმეორებით ვიტყვი: უთუოდ უნდა მოეთხოვოს საიმედო გარანტია, რომ ეს ათასი მანეთი ქარხანას თავისი სარგებლით არ დაეკარგოს“.

ამ სიტყვის შემდეგ კიდევ იბაასეს ცოტა ხანს და ერთხმად გადასწყვიტეს: მიეცეს ათასი მანეთი ზემოაღნიშნულ პირთა ოთხი წლის ვადით და ოთხი წლის შემდეგ ან ასი ძირი ფუტკარი ჩააბარონ სამღვდლოებს სკებიურთ და ან ათასი მანეთი დაუბრუნონ სარგებლით.

ძალიან სასიამოვნო მოვლენაა სამღვდლოების მოქმედებაში ის, რომ მან მისცა მეფუტკრობას დასაწყისი ამ ჩვენ ბუნებით მდიდარს, მაგრამ უმეტესების გამო დაღატაკებულ ქვეყანაში, და არ დაიშურა მისთვის ამ თავიდგანვე დახარჯოს ათას მანეთამდე, რაიც საგრძნობელ ხარჯს შეადგენს ჩვენი ღარიბი სანთლის ქარხნისათვის. მაღლობის ღირსი არიან ის პირებიც, რომელთაც თავს იღვეს ამ საქმის გამგეობა და პირობა დასდეს, რომ ქარხანამ თუ სარგებლობა არ ნახა, ამ ათას მანეთს სარგებლით მაინც არ დაუკარგავენ.

მაგრამ არ შეგვიძლია არ შევნიშნოთ, თუ რა ნაკლი აქვს დღეს ამ საქმეს, რომ ის ნაკლი რამდენადაც შესაძლოა მოისპოს და საქმე რიგიან ნიადაგზე დადგეს. სამღვდლოებამ გარდასწყვიტა დაარსდეს ერთი საფუტკრე სადმე, სადაც ამოიჩვენე ზევით ნოხსენებულნი საფუტკრის გამგეები, ამ უკანასკნელებს მიეცესთ ასი თუმანი ოთხი წლის ვადით, ვადის გათავებისას მოეთხოვოს მათ ასი სკა და თუ ასი სკა არ ჩააბარონ სანთლის ქარხანას, იმ შემთხვევაში ასი თუმანი მათ უკანვე დაუბრუნონ ქარხანას. ვინ არ გახდებოდა თანახმა ამ დადგენილებისა და სიამოვნებით არ მიიღებდა ას თუმანს, თუნდა მეტსაც ამ პირობით? ოთხი წლის განმავლობაში კი არა, პირველ წელსვე უნდა შეიძინონ მათ ასი სკა ამ ფულით და დანარჩენ სამ წელიწადს ვის უნდა აძლიონ სანთლის შემოსავალი არ ვიცით? არ უნდა ვიცოდეთ, თუ როგორი უნდა იყოს ეს სკები, რომელი სისტემის და რა სივრცის? გვეთქმის რამე მაშინ, რომ მათ მანეთიანი და შეიდაბაზიანი სკები მოგვიყარონ? რომ საქმე წაახდინონ ამ პირობა ან უცოდინარობით და ან განზრახულებით, მაშინ მეფუტკრეობამ ჩვენში ხომ ნდობა და სახელი სრულიად უნდა დაჰკარგოს ხალხის თვალში. ეხლა კიდევ რომ ივარგოს საფუტკრეთ გამგეებისაგან ამოიჩეულმა ადგილმა, ჩვენ მერე გამოგვადგება ის, თუ არა, ისიც საკითხია. რადგან ამ კეთილი საქმის დაბადება ისურვა სამღვდლოებამ, საჭირო იყო, რომ მისთვის მას თვალყური ედევნებია მკოდნე კაცის საშუალებით.

ჩვენის აზრით კარგი იქნებოდა, რომ სამღვდლოება დაკვირვებოდა ბ. ჩიხლაძის მოხსენებას. საფუტკრეები უნდა გახსნილიყო ეკლესიებთან და შკოლებთან თაფლით მდიდარ ადგილებში და არც იმოდენები, რომ ათასობით დახარჯულიყო ფული. სრულებით საკმარისი იქნებოდა ჯერ-ჯერობით ათი სკა თითო საფუტკრეზე. საფუტკრის გამართვაში მიიღებდა რამდენიმე მონაწილეობას ადგილობრივი ეკლესია. მღვდელი თუ მასწავლებელი დაინტერესებული იქნებოდა შემოსავლის ნაწილის სარგებლობით და მუყაითად მოეკიდებოდა საქმეს; არც მოვლა გასჭირდებოდა, რადგან საფუტკრე არ იქნებოდა დიდი. ქარხანას ეყოლებოდა ერთი მკოდნე პირი, რომელიც დრო-დროზედ ნახავდა საფუტკრეს და შესაფერ დარიგებას მისცემდა საფუტ-

კრის გამგეს. ადვილი შესაძლებელია, რომ ერთმა საფუტკრემ არ იხეიროს, მაგრამ ათსა და ფუტკრემეტში უმეტესი ნაწილი მაინც იხეირებდა და სრულიად იმედს არ დაგვიკარგავდა. გარდა ამისა, ამნაირი საფუტკრეების ვამართვით, მეფუტკრეობა მალე გავრცელდებოდა ეპარქიის სხვა-და-სხვა კუთხეებში.

დღეს ამ საქმეს სხვა აღარაფერი გაეწყობა: ქარხანამ უნდა ადევნოს თვალყური, რომ საქმე რიგიანად იქნეს დაყენებული და კერძო პირების უცოდინარობით ანუ სხვა რაიმე მიზეზით მეფუტკრეობამაც არ დაჰკარგოს სახელი და ქარხანამაც ზარალი არ ნახოს.

ჩემი სასისწრაფო და სამწუხარო შთაბეჭდილებანი ევროპის სასკლამწიფოებში მოკზაურობის დროს.

(გაგრძელება*)

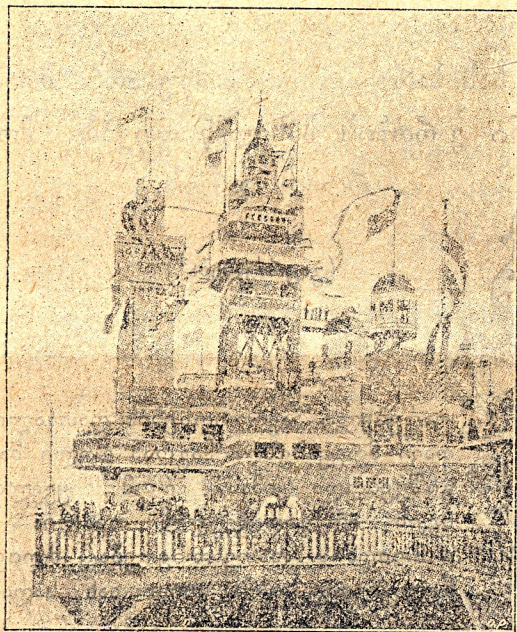
უარებელი პავილიონების დათვალიერებამ თავი მოგვაბეზრა. მაგრამ გული მაინც არ გიშვებოდა იმას, რომ ყველაფრისათვის არ გადაგველო თვალი. ამასთან გამოფენის დათვალიერებაც ძლიერ გაძნელებული იყო. დილიდან საღამომდინძნელი იყო სულ სიარული და გამოფენის პავილიონების დათვალიერება. საუზმე და სადილი თვითონ გამოფენის რესტორანებში ძლიერ ძვირი იყო, ყოველიფერს მამასისხლად ყიდდენ. თუ ნასადილევს წახვიდოდი, ველარაფერს მოასწრებდი და ბილეთის ფასიც იკარგებოდა. ამისათვის დაუჩქარეთ სხვა-და-სხვა პავილიონების დათვალიერებას. გავყევით სენის მარცხნივ მხარეს, რომელ ადგილზედაც მიყოლებული იყო პავილიონი მექსიკის რესპუბლიკისა. ამ პავილიონში უმთავრესად მიწის მოსავლის ნაყოფი იყო შესამჩნევი.

შემდეგ მექსიკის რესპუბლიკის გამოფენისა იყო

*] იხ. „მწეჟისი“ № 8, 1901 წ.

სასახლე ჯარისა და ფლოტისა. ეს შენობა სიგრძით ას ორმოც-და-სამი საჟენი იყო და სიგანით ოცდა-ხუთი საჟენი. ეს სასახლე ორათ იყო გაყოფილი, ერთში იყო გამოფენილი ყოველივე იარაღები საფრანგეთისა და მეორე ნახევარში სხვა სახელმწიფოთა. სენის მარცხნივ მხარეს გაყოლებული იყო იმდენი სხვა-და-სხვა პავილიონები, რომ მათ დათვალიერებას კიდევ მოუნდებოდა კაცი რვა დღე და ამისათვის ვამჯობინე მათი აწერილობის წაკითხვით დავკმაყოფილებულიყავი.

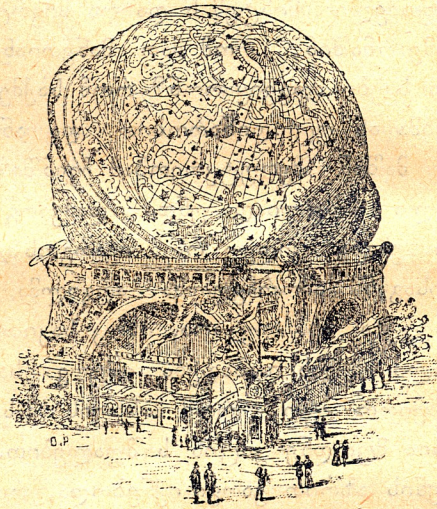
ბევრი რამ იყო ხალხის გასართობი თვითონ გამოფენაზე და მის გარეშე კერძო პირებისაგან გამართული, მაგალითებრ წარმოდგენები და სხვა-და-სხვა სანახავეები, რომელთა სანახავად ან დასათ-

შედეგების პავილიონი.

ვალერებლად ცალკე ახდევინებდენ ფულს ერთი ფრანკიდან ხუთ და ექვს ფრანკამდე. ეს სანახავეები და გასართობები ზოგი ისეთი იყო, რომ მათი ნახვა არ ღირდა, მაგრამ ზოგიერთი კი სწორედ შესამჩნევი და ფრიად საყურადღებო იყო. სხვათა შორის ბავშვების აღსაზრდელი სახლი ძლიერ საყურადღებო სანახავი იყო. აქ საინტერესო სანახავი იყო დენაკრული ბავშვების მოვლა. ეს ბავშვები, რომელთა ზრდა არ იყო ჯერ კიდევ დასრულებული, არიან პატარა ბანკებში და იმნაირ სიტბოში იმყოფებიან, როგორი სიტბოც მათ ჰქონდათ საშობი. ერთმა ამ სახლის გამგე ქალმა გვითხრა, რომ ამნაირი ზომით და საშუალებით ამ დაწესებულებას ორი ათასი

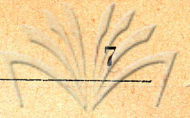
ბავშვის სიცოცხლე დაუცავს და ორი ათასი კაცი შეუძენია საზოგადოებისათვისო. ზოგან კაცები ჰყავდათ დაქირავებული და ყვიროდენ ნიადავ: „მობრძანდით, ბატონებო, მეტის მეტი სასიამოვნო, გასაოცარი და საყურადღებო სანახავეებია. მობრძანდით, შესვლა ღირს სულ ერთი ფრანკი და ნახევარი. თქვენ აქ ნახავთ ჭერზე მოსიარულე, პირდაღმა დაკიდებულ ხალხს. მობრძანდით, არა გჯერათ? აი შეხედეთ, (ამ დროს ერთ ფანჯარას გააღებენ და მართლაც თქვენ დაინახავდით, რომ ჭერზე ყირამალა დამხსდარან კაცები და სუფრაზე შეექცევიან, — ივინი ივინიან და ხუმრობენ). მოსამსახურეებიც ყველანი ყირამალა დაკიდებულნი დადიან ჭერზე. ზოგი — ხამი კაცი მართლა იხდიდა ფულს და ის არ იცოდა, რომ ყველა ეს სანახავი თვალთ-მაქტური იყო — სარკის შუშის საშუალებით.

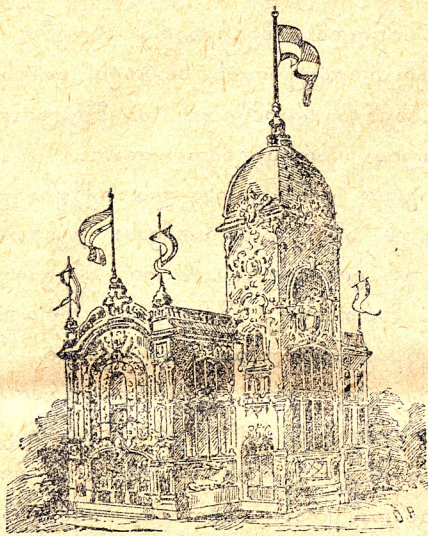
გამოფენის დიდი გლობუსი.

საინტერესო სანახავი იყო დიდი გლობუსი. ეს გლობუსი კარგა დიდი იყო; სიგანე ქონდა თითქმის ჩვენებური სამოცი ალბა. შიგნით ეს გლობუსი კარგი სანახავი იყო. მაგრამ ორ-სამ გზით, როცა ნახვა დაგაპირეთ, იგი დაკეტული იყო და ზოგიერთები ამბობდენ, რომ საშიშო არის მისი ნახვაო და ამიტომ, თითქმის კიდევ ერიდებოდენ. ჩვენი პარიზიდა ვამოსვლის დღეს კიდევ მომხდარიყო უბედურება და ორმოც კაცამდინ დაშავებულიყვნენ.

გამოფენის გარეშე იყო გამართული შვეიცარიის სოფელი თავისი მთა-გორებით. ყველაფერი ხელოვნურად იყო გაწყობილი: მთა-გორები, ტბები, წყლები, წისქვილები, ეკლესია და სხვა. ყველა

ესეები წარმოადგენდნენ ძველი დროის შვეიცარიას და შვეიცარიელებს. შესვლა ამ შვეიცარიის სოფელში ერთი ფრანკი იყო. ამ სოფლის მოწყობა ძვირად დამჯდარიყო და ამბობდნენ, რომ ნახევარი დანახარჯი არ დაიფარაო. ყველაფერი აქ მნახველს წარმოუდგენდა ძველი დროის შვეიცარიის სოფლის ცხოვრებას. განსაკუთრებით გასაკვირველი სანახავი იყო ძველი სახლიები; ძველი სახლის ხეები ისე დარკილული იყო, რომ რვაასი წლის გეგონებოდათ. ძველი ეკლესია და წისქვილები მაინც საინტერესო სანახავი იყვნენ თავიანთი ხელოვნებით.

ქობულაძის პარლამენტი.

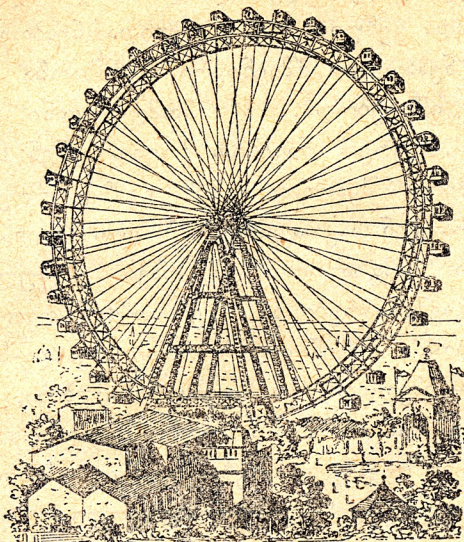
ფრიად საინტერესო სანახავი იყო მარეორამა. თქვენ შეხვიდოდით ერთი კარებიდამ კიბით მალ-ლობ ადგილზე და ზემოთ ახვიდოდით დიდ გემზე. აქ ყველაფერი თქვენ თვალისწინ წარმოგიდგენდათ ერთ დიდ ხოლმანდის პალატას. ეს უშველებელი ხოლმადი აიხსნებოდა ზღვის ნაპირიდან და შეს-ტურდებოდა ზღვაში. ყოველივე ის, რაც ხდება ხოლმე ხოლმანდის ზღვის ბოლოზიდან გამგზავრების დროს—აქ წარმოგიდგებოდა. ბოლოს წარმოადგენ-დნენ აღელვებულ ზღვას და მიიღებდნენ ყველა იმ ზომებს, რაც ხდება ხოლმე ზღვაზე. შეიქნებოდა ერთი რყევა, ფშტვენა, ბრძანების გაცემა ფანჯრე-ბის დახურვის შესახებ, რომ აგორებული ტალღები არ შესულიყო შიგ, შეიქნებოდა ერთი ქექა-ქუხილი, ზარბაზნის სროლა, რომელსაც ხოლმანდზე გაქვივრების დროს ნიშნის მისაცემად ხმარობენ. ყოველივე ეს ხდებოდა ღამით; ბოლოს გათენდე-

ბოდა, ზღვა დაწყნარდებოდა და ხოლმანდი უსუნ-ლოვდებოდა გენუიას და გაივლიდა ნეაპოლში სა-ლამოით. ნეაპოლის მშვენიერი სანახაობა თქვენს თვალწინ იშლებოდა. აქ მომღერალნი ქალები და კაცები, ჯერეთ ნავებით მოვიდოდნენ ხოლმან-დამდინ, მერე შემოვიდოდნენ გემზე, იმღერებდნენ და დაუკრავდნენ საკრავებზე. ბოლოს აიხსნებოდა ხოლმანდი სამგზავროთ და თავის ჩვეულებრივი რყევით გაემგზავრებოდა. აგერ თქვენ თვალის წინ გამოჩნდებოდა მშვენიერი სურათი სხვა-და-სხვა ად-გილებისა—ხმელეთ შუა ზღვის ნაპირებისა, დარდა-ნელისა და ბოსფორისა. ბოლოს, მეტად დამტკბარი ამ მშვენიერ ზღვაზედ მოგზავრობით, ჩამოხვიდო-დით ხოლმანდიდან და გამოხვიდოდით ეიფელის კოშკის სიახლოვეს, სადაც ხალხი ქიანქველებივით ფუსფუსობდა ნიადაგ.

ეიფელის კოშკი აშენებულია სენის მახლობ-ლად. ამ კოშკის შენება დაიწყო 1887 წელს და 1889 წ. დასრულდა ინჟინერი ეიფერის მიერ. ეს შენობა ძლიერ შესანიშნავია; მთელს დედამიწაზე ეს შენობა ყველაზე უმაღლესია. იგი სიმალით 300 მეტრია (125 საყენი). ქანდაკება ვაშინგტონისა 671 საყენია; კელნის სობორო—66 საყენია. როცა ამ კოშკის მახლობლად სდგხარ, მაშინ იგი ისეთი მაღალი არ გეჩვენება, რა სიმაღლეც არის ნამდვილად. ზირველი სართული სიმალით 24 საყენია, მეორე სართული 51 საყენი სიმალით, მესამე სართული ფარანს ქვეშ არის სიმალით 115 საყენი. აქ შუშის ზალაა, რომელიც იტევს 800 კაცს. ფანარს აქვს სიმაღლე 10 საყენი. კიბით აღიხარ მრგვალ აივანზე. კოშკის ზემოთ არის ელექტრო-ნის ფანარი, რომელიც ტრიალებს და სამფეროვან სინათლეს სცემს. კოშკის ზემოდამ მეტად მშვენი-ერი დასახედავია, მაგრამ ეს დამოკიდებულია ტა-როსზე. ჩვენ ავედით მხოლოდ ამ კოშკის მეორე სართულზე, ხოლო ჩვენი თანამოგზავრნი მესამე სართულზეც. კოშკზე ადიან ელექტრონის ტრამ-ვაით. ამ კოშკის ყველა სართულეში გამართულია სავაჭრო მაღაზიები, რესტორანები და სასტუმროე-ბი. როცა კოშკის ზემოდამ დასჩერებისხართ ძირს, კოშკის ძირს მდგომარე ხალხი პატარა ბოგშების გროვას წარმოგიდგენთ. კაცი ვერ აწერს იმ მდგო-მარეობას და გულის თქმას, რომელიც იხატება შენში, როცა ამ კოშკიდან დასჩერებისხარ გადაშ-ლილ არე-მარეს და მთელს პარიჯს.

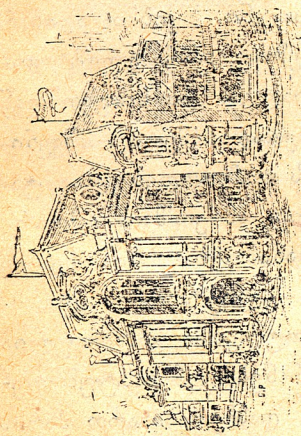
ქართული
საბჭოთაო

გვარების გამოცვლელთა საუბრადღებოდ.

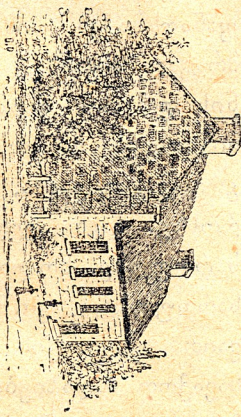

გამოფენის დიდი ბორბალი.

პარიზის გამოფენის დიდი ბორბალი მოთავსებულია პირდაპირ უცხოეთის სასახლისა, სადაც გამოფენილია სანოვაგე. სიმაღლე ამ ბორბლისა 43 საყენია. ეს ბორბალი და მთელი ვაგონები იწონის 41,000 ფუტს. ბორბალი ტრიალებს ღერძის გარშემო, რომელიც დამაგრებულია ორ ფოლადის ბოძზე. სულ 40 ვაგონია. თითოეულ ვაგონში თავსდება 40 მგზავრი. მიდინარ მალლა ნელ-ნელა, მაგრამ ძლიერ კარგ სიამოვნებას გრძნობ, ეს მოგზაურობა განსხვავებულია ეფელის კოშკზე მოგზაურობისაგან, მაგრამ კოშკის ზემოდამ არე-მარეს დათვალეირება უფრო კარგია, ვიდრე ბორბლიდამ.

ქალების სასახლე.

ბურების სახლი.

„საეკლესიო მახარებლის“ მე-4 №-ში ვილაკა მღვდელი სთხოვს რედაქციას განუმარტოს მას, თუ ვისთან უნდა მიიქცეს კაცი თხოვნით, რომ თავისი გვარი გამოიცვალოს, როდესაც ეს გვარი სასირცხო და სათაკილო გამოსათქმელია, ან არა სურს და არ მოსწონს იგი? რედაქცია პატივცემული მოამბისა აცნობებს მთხოვნელს, რომ სამღვდელო და საეკლესიო პირნი გვარის გამოცვლისათვის თხოვნით უნდა მიიქცენ უწმიდეს სინოდში. თუ სინოდმა შეიწყნარა თხოვნა, მაშინ სინოდი ობერ-პროკურორს სთხოვს და ეს უკანასკნელი მოახსენებს ხელმწიფეს და მხოლოდ ხელმწიფეს შეუძლია გვარის გამოცვლა.

ზოგიერთ ჩვენ მკითხველს იქნება კიდევ გაუკვირდეს ეს ამბავი და სთქვას: გვარის გამოცვლას როგორ ვითხოვო... მაგრამ აქ გასაკვირველი არაფერია. მართალაც ზოგიერთი რუსული გვარი ნამეტნავად სათაკილოა. აი ერთი შემთხვევა: იყო ერთი აფიცერი, გვარად ორმოცტრ...ძე. ამ აფიცერს ძლიერ ეჩოთირებოდა თავისი გვარი და სთხოვა იმპერატორს ნიკოლოზ პირველს ამ გვარის გამოცვლა. ამბობენ, რომ იმპერატორმა ნიკოლოზ პირველმა მოწყალეობა უყო მთხოვნელს და ორმოცს ოცი მოაკლო და ოცზე დააყენა ეს გვარი. წინეთ უწოდებდენ ორმოც ტრა—ძეს და შემდეგ ოც ტრა—ძეს!.. მართლა, ბევრი ახირებული გვარებია რუსეთში. უწმიდესი სინოდის ყურნალ «საეკლესიო უწყებაში» ვკითხულობთ 21 წარსული აპრილიდამ: „დათხოვნილ არს თანახმად თავის თხოვნისა ლიტოვის სასულიერო სემინარიის ინსპექტორის თანაშემწე დათვი“. რასაკვირველია, არ ესამოვნება კაცს, როცა მას დათვს უწოდებენ. ლომის, ვეფხვის, ცხვარის და ამისთანა ცხოველების სახელის გვარად წოდება კიდევ არაფერია, მაგრამ დათვი, მგელი ვირი და ღორი, რასაკვირველია საწოთიროა. ხშირად იცვლიან გვარს, როცა დიდ სისაძაღლეს და ბოროტ-მოქმედებს ჩაიდენს შენი მოგვარეთაგანი. ხშირად ამისთანა ბოროტ-მოქმედთა გვარები მოაგონებს კაცს იმ საძაღლობას, რაც ჩაიდინა მოგვარე კაცმა. ამის-

თვის, ჩვენის აზრით, სრულებით არაფერი გასაკვირი არ არის, თუ რუსეთში ამისთანა საჩოთირო გვარებს იცვლიან, მაგრამ ვერ აგვიხსნია და დღემდის ვერ გავიგია, რატომ არიან ჩვენში ამდენი გვარის გამოცვლის მოსურნენი და რისგან არის გამოწვეული ასეთი ზიზღი თავისი გვარისადმი?

ჩვენ ქართველთა გვარებიც მრავალია ცხოველთა და სხვა-და-სხვა—წყალსა და დედამიწაზე ქვემძრომთა სახელებიდან გადმოტანილი, მაგრამ ეს გვარები მაგდენად საჩოთირო არ არიან. ჩვენში ყოველ საქმეში ნამეტანი წაბაძვა ვიცით; სრულებით არ დავეძებთ, კარგია, თუ ცუდი რაიმეში წაბაძვა, ან რა ზარალი მოაქვს ჩვენთვის ამ წაბაძვას. რამე შოგვწონს და ვბაძავთ. აქ უნებლიედ მაგონდება განსვენებულის გენერალ-მაიორის სპირდონ მაქავარიანის ნათქვამი: „მშობლებმა მიბაძარეს, სთქვა განსვენებულმა, ერთ უნტერ-ოფიცერს მეცნიერების სასწავლად. დაგვაწყებია აზ, ბუკ, ვედი, ლალალოლოდობრო და სხვა. ერთი თვე ასოები გვაძახა და ბოლოს ამოსაღები დაგვაწყებია. როცა დაღეული არ იყო, კი მოგცეს ღმერთმა, მაგრამ გადაკრული როცა იქნებოდა, უნდა გამოვრებოდი. ორი-სამი წლის განმავლობაში იმისაგან მივიღე იმდენი მეცნიერება, რომ მშობლებმა საკმაოდ დაინახეს. შემდეგ მიმცეს მწერლად. მწერლობა უწინ დიდ თანამდებობად ითვლებოდა. ყოველი რუსის ჩინოვნიკის გვარი უთუოდ ან ევზე დასრულდებოდა და ან ოვზე. მეზარებოდა ეს მათი გვარები და შემძულდა ჩემი გვარი, რადგან ინზე ბოლოვდებოდა. მეც ავიღე და მათის მიბაძვით ხელი მოვაწერე ასე: „მაქავარიანოვ“. ერთმა რუსის „ჩინოვნიკმა“ მითხრა, რად დაგიმახინჯებია შენი გვარიო? კი არ დავამახინჯე, ბატონო, მოვახსენე მე, უკეთესად დავწერე. ყოველი რუსის გვარი ან „ოვ“-ზე თავდება და ან «ევზე» მეთქი და რა ჩემი უბედურობაა, რომ ჩემი გვარი კი ასე არ ბოლოვდება-მეთქი. გაიცინა ამ ჩინოვნიკმა და რალაც უსიამოვნოდ გაიქნია თავი. როცა ჭკუა მომეცა, ბევრი ვინანე ჩემი გვარის გადასწორებაზე, მაგრამ რადგან ერთხელვე დაეჩვიენ, ისინი მაინც მაქავარიანოვს მტყაღენ».

ჭკუით მოდისთ თუ უჭკუობით ზოგიერთ ჩვენ ქართველებს თავიანთი გვარების გამოცვლა, ამას ჩვენ აქ არ გამოუდგებით, მაგრამ ეს ცხადია, რომ კანონით უსინოდოთ არავის შეძლება გვარის გამოცვლა და თუ სინოდი საჭიროდ დაინახავს, მაშინ იზუამდგომლებს ხელმწიფის წინაშე, რომ მთხოვნელს გვარი გამოეცვალოს.

ზოგიერთებს, რომელნიც რუსეთში გადასულან, იმათ სულ დაუმახინჯებით თავიანთი გვარები. მაგალითად ერთი თავადი—წერეთელი გადასახლებულა რუსეთში და თავისი გვარი „წერეთელი“, „წერტელოვ“-ად გადაუსწორებია. ერთი ჩხარელი გლეხი კაცი ფანჯლიძე გადასულა რუსეთში; იქ მისი შვილი გამოზდილა და ბოლოს გუბერნატორობაც უშოვია, მაგრამ გვარი კი არ გამოუცვლია.

დეკ. დ. ღამბაშიძე.

ვითომდა ივიც ქრისტიანია.

წიწვის დრო არის, ეკლესიაში მღვდელი ღატულობს, ხალხი გრგვინებს და ეველა ერთად სასოებითა ზირჯვასს იწეკს, დმერთს ევედრებს. აკერ, ხალხთ-შორის, სვეტთან უძრავათ რომ არის კაცი გაჩეკებული, მან გუშან ერთ კაცს შუა პასაჟში ამაცნადა ჯიბიდან ფული; დღეს აქ მოსულა, თანვე უწმინდურს წმინდა სანთელიც მოუტანია და ზირჯვასს იწეკს, დმერთს ევედრებს, ვითომდა ივიც ქრისტიანია. აკერ კუთხეში განმარტებით რომ არის კაცი ხელ-აზერობილი, მან გუშინ მუშას ქირა წაართვა, აკვინეს-ატირა შრამისა შვილი;

დღეს აქ მოსულა, თანვე უწმინდურს
წმინდა სანთელიც მოუტანია
და ზირჯვარს იწეოს, დმერთს ეგედრება,
ვითომდა იგიც ქრისტიანია.
აგერ აღსაფლის კარების წინა
რამ არის კაცა დახაქებული,
მან გუშინ ფუფში თვით ძმა გაჭეიდა,
რეგორც იუდამ ქრისტე ჭვარცმული;
დღეს აქ მოსულა, თანვე უწმინდურს
წმინდა სანთელიც მოუტანია
და ზირჯვარს იწეოს, დმერთს ეგედრება,
ვითომდა იგიც ქრისტიანია.

გ. რუხაძე.

შურნალ-გაზეთებიდან.

გაზეთ „ნოვოსტი“ ამტკიცებს, რომ საყოველთაო სავალდებულო სწავლება არა თუ არ მოითხოვს ხაზინიდან განსაკუთრებულ ხარჯებს, არამედ შეიქნება ხაზინის შემოსავლის ერთ წყაროდ. და ეს ასე იქნება არა მარტო იმიტომ, რომ სწავლის გავრცელება ხალხში არის ფაქტორი ეკონომიური ცხოვრების გამოცოცხლებისა და ვაჭრობის განვითარებისა; არა, ხალხის განათლება შეიქნება პირდაპირი, უმაშუალო საფუძველი ფინანსიურ პოლიტიკისა. აი რას სწერს ხსენებული გაზეთი:

„სამხედრო ბეგრის წესდების ძალით, იმ ჯარის კაცებს, რომელთაც გაუთავებიათ პირველ-დაწყებითი სკოლა, შეღავათი ეძლევათ—მათი სამსახურის ვადა უფრო მცირეა, ვიდრე სრულებით უსწავლელისა, რადგან ისინი უფრო ადვილად ითვისებენ სამხედრო საქმეს. საქალაქო და სამაზრო სასწავლებლებ-

ბი კიდევ უფრო მეტ შეღავათს იძლევა. აქედან, თუ ყველა ჯარის კაცებს ექნება საქარო ცენზი განათლებისა, რუსეთის ეხლანდელ ჯარის შემცირება შეიძლებოდა 25%-ით მაინც, რაც 25,000 ჯარის კაცს შეადგენს. მაგრამ სიფრთხილის გამო ავიღოთ 150,000 იმ მოსაზრებით, რომ ყველა ვერ გაათავებს სკოლას. თუ მხედველობაში მივიღებთ იმ გარემოებას, რომ ხაზინას თითოეული ჯარისკაცის სამხედრო ხელოვნებაში გამოწვრთნა უჯდება 200 მან., ჩვენ დავინახავთ, რომ სამხედრო ხარჯი შემცირდება 30.000,000 მანეთით. სპეციალური გამოკვლევები კი გვიმტკიცებენ, რომ საყოველთაო სავალდებულო სწავლის შემოღება დაჯდება სულ 20—25 მილიონი...

გარდა ამისა ხაზინას მოემატებოდა ფოსტის შემოსავალი, რომლის რაოდენობა ყოველთვის დამოკიდებულია სწავლა-განათლების ასეთის თუ ისეთის გავრცელებისაგან.

ეხლა რუსეთში თითოეულ კაცზე მოდის წელიწადში 5 ფოსტის გაგზავნილი წერილი ან დეპეშა, მაშინ როდესაც შვეიცარიაში მოდის 122, ინგლისში—85, გერმანიაში—81 და სხვ. აქედან ცხადია, თუ რამდენად შეგვიძლია ჩვენ განვავითაროთ ფოსტის საქმე რუსეთში... რუსეთის სტატისტიკაც გვიმტკიცებს ცხადთ იმ კავშირს, რომელიც არსებობს ფოსტის საქმის განვითარებისა და განათლების გავრცელების შუა. იმ დროს, როცა პირველად შემოვიდა რუსეთში სახალხო სკოლა ფოსტა-ტელეგრაფის შემოსავალი უდრიდა 7 $\frac{1}{2}$ მილიონ მანეთს; ეხლა კი იგი უდრის 45 მილიონს და იძლევა 13 მილიონს წმინდა შემოსავალს... გადუჭარბებლად შეიძლება ვთქვათ, რომ საყოველთაო სავალდებულო სწავლა, სულ უკანასკნელი გააორკეცებდა ფოსტა-ტელეგრაფის შემოსავალს“.

სწავლის გავრცელება იქონიებს გავლენას ხაზინის სხვა შემოსავალზედაც, ამბობს გაზეთი. ხალხი უფრო ამოდრავდება და მაშასადამე რკინის გზას მეტი შემოსავალი ექნება და ის 150,000 კაციც, რომელიც დაუბრუნდება ნაყოფიერ შრომას, რასაკვირველია, შემატებს ხაზინას პირდაპირის თუ არაპირდაპირის გადასახადებით. დასასრულ გაზეთი ამბობს:

„არ არის საჭირო განვაგრძოთ მეტი ლაპარაკი ამ საგანზე; ჩვენის აზრით, მოყვანილ მოსახრებებიდან და ანგარიშიდან საკმაოდ და ცხადად სჩანს, რომ საყოველთაო სავალდებულო სწავლის შემოდება არა თუ სახარალო იქნება ხაზინისათვის, არამედ შემატებს კიდევ მას“.

გერმანულ გაზეთ „ჰამბურგერ ნახრიხტენა“-ში ერთი გერმანელი, რომელიც ბურების ჯარში ყოფილა საბრძოლველად, საინტერესო ცნობებსა სწერს გენერალ ბოტაზე:

„ჩემ დღეში არ დამავიწყდება,—ამბობს ავტორი.—ჩემი პირველი შეხვედრა ბოტასთან. მე მასთან გერმანელების რაზმის საქმეზე მივედი. ბოტას ბანაკში 30—40 კარავი იდგა; გარშემო სძოვდნენ ხარები და ცხვრები; აქა-იქ ბურები სჩანდნენ; ამათ ან ეძინათ, ან არა და ფიზიკური ვარჯიშობით ერთობოდნენ. მე მაჩვენეს გენერლის კარავი. მიუახლოვდი და უბრალო ბრეხენტის კარავში წინდიან ფეხს მოვკარი თვალი. გენერალს ეძინა; გაგონილი მქონდა, რომ ბოტას ეჯავრება, როცა მას კვირაობით აღვიძებენ და მოვცადე. კარავთან არც დარაჯი იდგა, არც აღიუტანტი ჩანდა, ჩემზე არავინ მოახსენა გენერალს. ბურების მთავარ-სარდალი მიწაზე გაშოლტილი იწვა ჩემ წინ და ღრმად ეძინა, ისე მაგრა ეძინა, რომ, როცა ერთი საათის მოლოდინის შემდეგ მე ჩავახველე და გავიარ-გამოვიარე, რომ გამეღვიძებინა, ის არც კი დაინძრა. ბოლოს გავაღვიძე. ბოტა ჯერ გაჯავრდა, მაგრამ, როცა გაიგო ჩემი საქმე, ადგა და დამშვიდდა. ჩემი თხოვნა შეასრულა, შემდეგ ნარინჯები მითავაზა, რომლებიც იქვე კა-

რავში ეყარა და მითხრა: „თქვენ გერმანელი ოფიცერი ხართ?“—ღიახ.—„მას შემოდლიან ეს წერილი განდოთ. ხმა-მალლივ წაიკითხეთ ყველა რაზმებში, რომლებშიაც კი ყოფნა მოგიხდებათ და სამი დღის შემდეგ ისევ უკან დამიბრუნეთ“. გამომშვიდობების დროს ბოტამ მაგრად ჩამომართვა ხელი. წავიკითხე წერილი. ლორდი რობერტის დაწერილი იყო; ლორდი სწერდა ბოტას, რომ თუ ერთი კვირის შემდეგ დაპყრი იარაღს, მაშინ ერთბაშად 50,000 გირვანქა სტერლინგს მოგცემთო და ყოველს წელს 10,000 გირვ. სტერლ. გაძლევთო. რაც უპასუხა ბოტამ,—ის ყველამ იცის. როცა ბურებს ეს წერილი წავუკითხე, ისინი მხოლოდ ჩუმიად გაკვირვების ნიშნად თავს იქნენდნენ.

ახალი ამბები და შენიშვნები.

ტფილისში გამოვიდა 1-ლი № რუსულის ყოველ-კვირეულის ჟურნალისა ყოველ დღიურის დამატებით „არგონავტი“. სარედაქციო წერილში, სხვათა შორის, ვკითხულობთ:

«ჩვენ ბევრს არას ვატყვით ჩვენ კეთილ განზრახულებათა შესახებ, რადგანაც ცნაული სიტყვა მეტი იქნება... ვატყვით მხოლოდ, რომ ჩვენის მოდგაწიების სსხელმძღვანელოდ იქნება—სადაც შეიძლება ნამდვილი დასურათება ცნაურების მოვლენათა... ჩვენ მტკიცედ გვრწამს, რომ „ვინც აძლიერებს ვნებათა დეფას, ის ახშობს განების სინათლეს“ და ამიტომ ვეცდებით მიუდგომლად და პირუთვნელად ვუუერთო ვეკლას ზარტიების მოქმედებას; ვეცდებით მკითხველთა უურადდება მივაქციოთ ხელმე იმას, რაც მადლს სდგას ზარტიულ ინტერესებზე, სსხელდობრ—სსხოკადობისა და სსხელმწიფოს ინტერესებს, რომელნიც ვეკლასათვის უფრო სსხურადდება“. ღმერთმა კეთილი ქნას და აასრულოს, რასაც ამბობს ჟურნალი!..

* * *

როგორც გაზეთები იუწყებიან, განზრახვა აქვთ, კლასიკურ გიმნაზიები და რეალური სასწავლებლები შეაერთონ და ახალი ტიპის სასწავლებლები შექმნან. ძველი ენების სწავლება არ იქნება ამ სასწავლებლებში, მხოლოდ მე-4 კლასიდან ამ საგნების სწავლა სავალდებულოა იმ მოსწავლეთათვის, რომელნიც აპირებენ უნივერსიტეტში იურიდიულსა და ხამკურნალო ფაკულტეტებზედ შესვლას.

* *

„ივერიაში“ ვკითხულობთ: «როგორც შევიტყვეთ, იმერეთისა და გურია-სამეგრელოს ეპარქიების სამრევლო სკოლები აღარ იქნებიან ადგილობრივ ეპარქიების უფროსების უფლების ქვეშ.

* *

მოგვყავს მოკლედ გაზეთებში გამოცხადებული უმთავრესი პუნქტები საშუალო სკოლების რეფორმისა. განზრახვა არის შემოიღონ ერთი ტიპის საშუალო სასწავლებელი. სწავლის კურსი იქნება შვიდი წელიწადი. შემოღებულ იქნება სწავლება ახალის საგნებისა—სამშობლოს აღწერისა, კანონმდებლობისა და საბუნებისმეტყველო საგნებისა. ბერძნულ ენას ასწავლიან მარტო მოსკოვის, პეტერბურგის, კიევის, ვარშავის და დორპატის (იურიევის) გიმნაზიებში. ლათინურ ენის სწავლება დაიწყება მხოლოდ კლასიდან. პირველი სამი კლასის პროგრამები ისეთავე იქნება, როგორიც საზოგადო განათლების ხასიათის დაბალ სკოლებში. ამ საშუალო სასწავლებელში კურს დამთავრებულს შეუძლია უეგზამენოთ შევიდეს ფიზიკისა და მათემატიკის ფაკულტეტებზედ; იურიდიულსა და საექიმო ფაკულტეტებზედ უეგზამენოთ შესვლა შეეძლებათ მათ, ვისაც ლათინური ენა უსწავლია; ფილოლოგიისათვის კი ბერძნული ენაც იქნება საჭირო. იმ კურს-დამთავრებულთ, რომელთაც საშუალო სკოლაში ძველი ენები არ უსწავლიათ იურიდიულ, საექიმო და ფილოლოგიურ ფაკულტეტებზედ შესასვლელად უნდა დაიჭირონ ეგზამენები ძველ ენებში შესამჩნევად შემცირებულის პროგრამით ეხლა არსებულთან შედარებით. საშუალო სასწავლებელში კურს დამთავრებულთ ეხლა უფრო მეტი შეღავათი ექნებათ სამხედრო ბეგრის მოხდის დროს.

* *

წელს რუსეთის საიმპერატორო სასახლის კაპელლასთან დაარსებულ სალოტბარო სასწავლებელში კურსი დაუსრულებია სულ 30 ყმაწვილს, რომელთაგან სამს საუკეთესოდ შეუსრულებია სწავლა და მოწმობაც ლოტბარის ხარისხისა კარგი მიუღიათ. ამ სამში ერთი ჩვენი თანამემამულეც—ქუთაისის საკათედრო ტაძრის არქიდიაკონის აწ გარდაცვალებულის შარაბიძის შვილი—ნიკოლოზ შარაბიძე გამორევია. შარაბიძე ჯერ ტფილისის მუსიკალურ სასწავლებელში სწავლობდა და უკანასკნელის კლასიდან პეტერბურგში გადავიდა. ნიჭიერს ახალ-გაზდას სურვილი აქვს განაგრძოს სწავლა უმაღლეს სამუსიკო სასწავლებელში. მაგრამ სამწუხაროდ სახსარი არა აქვს. ამიტომ კარგი იქნება, ჩვენი ქველ-მოქმედები ყურადღებას მიაქცევდნენ ამ გარემოებას და შემწეობას აღმოუჩინდნენ ნიჭიერს ყმაწვილს, რითაც ერთ კაცს შემატებენ ჩვენ ქარმემუსიკეთა მცირე გუნდს.

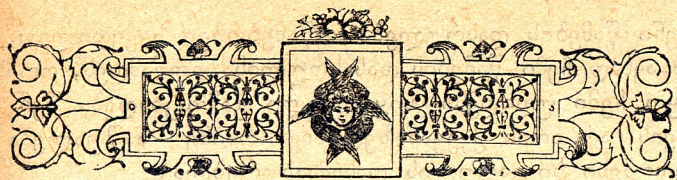
* *

9 მაისს პეტერბურგში პირველი კრება ჰქონია აღმოსავლეთ ქვეყნების შემსწავლელ საზოგადოებას. როგორც მკითხველებმა უწყიან, ეს საზოგადოება ამ ცოტა ხანში იქმნა დაარსებული. საზოგადოებას ჯერ-ჯერობით ოთხი განყოფილება აქვს: ტფილისისა, ტაშკენტისა, ბუხარასა და ასტრახანში.

* *

ამიერ კავკასიის რკინის გზის უფროსმა მიწერილობა გაუგზავნა რკინის გზის სადგურების უფროსებს იმის შესახებ, რომ, რკინის გზაზე უბილეთოდ ხალხის მოგზაურობის ასაცილებლად, უსათუოდ სადგურიდან მატარებელში შესვლის დროს ბილეთები მოეთხოვოს ხოლმე მგზავრებს. ეს განკარგულება კი, დარწმუნებული ვართ, მოსპობს რკინის გზაზე ზოგიერთების უბილეთოთ სიარულს! გასაკვირველია, როგორ მიხვდნენ ამას?!

სწავლა და მეცნიერება ქრისტიანობრივ სარწმუნოებასა და კეთილშენობაზე.

ხმა მაცხოვრისა ეკკლესიის მწვემისადმი.

«სახე მიგეც თქვენ, რათა ვითარცა ესე მე გიყავ თქვენ, ეგრეთვე თქვენცა ყოფდეთ». (იოან. 13,15).

გაგრძელება *)

თავი 12. ღვთის განგებისადმი მორჩილება.

1. მოძღვარო! მთელი შენი ცხოვრება უნდა წარმოადგენდეს მხოლოდ ღვთის ბრძანების ასრულებას. საჭიროა, რომ შენი ნებებლობა შეთანხმებული იყვეს ჩემს ნებებლობასთან; საჭიროა, რომ გულში ჩაისახო ჩემი ნებებლობა და მით იხელმძღვანელო ყოველს შენს მოქმედებაში. მე ასე გამოუცხადე თავის თავი ხალხს: „არა ვეძებ ნებასა ჩემსა, არამედ ნებასა მომავლინებლისა ჩემისა მამისასა“ (იოან. V, 20) გამოუცხადე აგრეთვე, რომ „ჩემი ჭამადი არს, რათა ვყო ნება მომავლინებლისა ჩემისა და აღვასრულო საქმე მისი“ (იოან. 4, 34). დასასრულ მე ვთქვი, რომ „ღირსი არს წოდებად ძმად, დად და დედად ჩემდა მხოლოდ ის, ვინც ყოფს ნებასა ზეციერისა ჩემისა მამისასა“ (ი. შატ. 12, 49). როდესაც გეთსამანიის ბაღში მოციქულს პეტრეს უნდოდა მომშველებოდა მტრების წინააღმდეგ, მე შევაჩერე და უბრძანე: „დასდევ მახვილი ქარქაშსა, სასმელი, რომელი მომცა, მე მამამან არა შევსვია იგი?“ (იოან. 18, 11). სასმისი, რომელზედაც მე ვსთქვი, სავსე იყო უძლიერესი სიმწარით, და გადმოდიოდა კიდებზედ.

2. შენ ვალდებული ხარ, მღვდლო, შენი გულის ყოველი მოძრაობით ასრულო ნება ჩემი. მთელი შენი წადილი იმაზედ უნდა იყვეს დამყარებული

ლი, რომ ის იმოქმედო ერთგულად, რაც მე მსურს. აღზარდე შენი სულის სიღრმეში ჩემი ნებისადმი მორჩილება შენი ხორციელი და სულიერი სიკეთის გულისათვის, რომელსაც შენ ძლიერ საჭიროებ, იმ შედეგის გულისათვის, რომელიც მოჰყვება ხოლმე შენს ჩემდა მომართ სამსახურს და საზოგადოდ შენი ცხოვრების მრავალ გარემოებათა.

3. ჩემი ნება, რასაკვირველია, უსამზღვრო სიკეთითა და სიყვარულით არის სავსე. გარეშე ჩემის ნებისა არ არსებობს არც ერთი სიკეთე. მხოლოდ მასშია შედეგებული ყოველ-გვარი სიკეთე. ჩემის ნების წინააღმდეგ შენ არ უნდა გასურდეს არც ერთი ღერი თმის მომატება შენს თავზედ. ჩემი ნების წინააღმდეგ შენ არ უნდა გასურდეს არც ნივთიერი საზრდოს გამრავლება სიმშვილობის დროს, არც ჯანმრთელობა შავი ჭირის დროს, არც მყუდროება ომიანობის დროს. შენ ვერ წარმოიდგენ, თუ რა ბედნიერებას წარმოადგენს საქმე, რომელიც მე მნებავს, და რომელსაც მე განვაგებ, თუ შენ ამ ჭეშმარიტებას შეითვისებ, მაშინ ჭეშმარიტად ბედნიერი იქნები.

4. ამიტომაც, როდესაც შენს სხეულს ეწვევა უბედურება, სულს მწუხარება, გაიმახვილე სარწმუნოებრივი მხედველობა; და როდესაც შენს სულს მოიცავს სარწმუნოებრივი სინათლე, მაშინ დარწმუნდები, რომ მე ვარ ის, ვინაც ვინებე შენი ჩაგდება მწუხარებაში, მე ვარ ის, ვინაც მოგივლინე უბედურება. ეს წარმოადგენა შენ განუგეშებს, და პირველ უსიამოვნო გრძობასთან იგრძობ სიყვარულს და უზენაესს სიხარულს. თუ შენში გაძლიერდება სიყვარული ჩემი ღვთაებრივი განგებისადმი, მოძღვარო, მაშინ გექნება ჩემთან ერთობა სრული, რომლითაც უნდა იყვეს აღჭურვილი ყოველი ჩემი ჭეშმარიტი მიმდევარი. ეცადე ყველაფრით მასიამოვნო მე და სხვას არაფერს. ჩემ მიერ მომენიჭება ყოველი, რასაც კი საჭიროებ, მე შთაგებერავ გონებისა, სულისა და გულის სინათლეს, და ამ სინათლესთან ერთად შენ მიიღებ ძლიერებასაც.

5. შენი ნებებლობის შემოერთება ჩემს ნებებლობასთან, მღვდლო, მიუცილებლად საჭიროა მაშინ, როდესაც ჩემს ჭვეყნიერს ეკკლესიას სდევნიან. ეკკლესიის დევნის დროს ბნელეთის მპყრობელს ნებას ვაძლევ თვისი ბოროტების გესლი აგემოს ჩემს მორწმუნეთ იმიტომ, რომ ამით უფრო

*) იხ. „მწვემისი“ № 9 1901 წ.

გამოვახურვო, უფრო მეტად გავამხნეო და გავაძლიერო ქველმოქმედებასა შინა. ეს ის დროა, როდესაც გონებით დაბნელებული ხალხი უმანკოებას დანაშაულობად სთვლის და უწმიდურება ჯალდოდება. მოიგონე წუთები ჩემი სიკვდილით წამებისა: მე მაშინ ვეუბნებოდი ურჩებს: ეს არის ჟამი თქვენი და ხელმწიფება ბნელისა. მოიგონე, როგორ ვიქცეოდი მაშინ მე და როგორი იყვნენ ჩემი სიტყვები. უღრმესი მწუხარებით გულ ავსილი წამების ცეცხლშიაც ვეძიებდი ლოცვებით ნუგეშს. ჩემებრ შენც ეძიე, მღვდლო, ნუგეში ლოცვებში. გარეშე ლოცვისა შენი წამებული გული ვერსად ვერ იპოვის ნუგეშს. როდესაც მე ვილოცე, ჩემ წინ გამოცხადდა ანგელოსი ნუგეშის მცემელი) „დაეჩვენა მას ანგელოსი ზეცით და განაძლიერებდა მას“ ლუკ. 22, 43). შენც განუგეშებს ლოცვის დროს მფარველი ანგელოზი.

6. თუ შენ, ჩემო სამღვდლო მოსამსახურე, შენი ბუნების სისუსტის გამო სულის სიღრმეში იგრძნობ შიშს, რომელიც მე ვიგრძენ—მე თუ ვიგრძენ, ეს ჩემი ნებით იყო,—გაამხნევე თავის თავი დიდ-სულოვნებითა და ჩემდა მომართ მტკიცე სარწმუნოებით, მაშინ მე გავაძლიერებ ჩემის მადლით, ისე, როგორც ვაძლიერებდი მოწამეთა, რომლებიც ჩემის სარწმუნოების გულისათვის იტანჯებოდნენ. როდესაც შენ გდევნიან, სახეში ჩემი მგალითი გქონდეს. მე დავრჩი მოციქულებთან და ტოვებული მარტოდ მარტო ურიცხვ კბიერ მტერთა და გამძვინვებულ ბრბოთა შორის. მაგრამ ამ მღგომარეობაშიაც შევძელ შემენარჩუნებია სიჩუმე დიდ-სულოვნებით აღსავსე, და პასუხს ვაძლევდი, იგიც სავსე იყო დიდებით („რქვა პილატე იესოს: ვინა ხარ შენ? ხოლო იესო სიტყვა არა მიუგო მას. რქვა მას პილატე მე არას მეტყვიან? ანუ არა უწყია ხელმწიფება მაქვს ჯვარცმად შენდა და ხელმწიფება მაქვს განტევებად შენდა. რქვა მას იესო: არა გაქვს ხელმწიფება ჩემი არცა ერთი) (იოან. 19, 9—11).

ვინც ჩემთვის ეწამება, იმან კადევაც უნდა დაუმტკიცოს მტერს დიდი მნიშვნელობა თვისი წამებისა, რომ მე მიწოდდეს თქვენი განბოხსნა მათი ხელისაგან, ვერაფერ ვერ დამიშლიდა ამას. ყოველი გზა, ჩვეულებრივად უცნაური ხალხისათვის, შენც იცი, მღვდლო, ცხადია ჩემთვის. თუ მე მსურდა

შენი წამების დასრულება მოწამებრივი სიკვდილით, მსგავსად ჩემი წამების დასასრულისა, გრწამდეს, რომ იყო ჩემი უდიდესი სიყვარული გამოცხადება შენთვის. არ არის ქვეყანაზედ სხვა რაიმე საშუალება უღრმესი სიყვარულის დასამსახურებლად.

7. თავის თავი მე მივანდევე ზეციერს მამას. შენც ამ სახით მომანდევი თავის თავი მე და მაშინ კი არაფერი სამწუხარო არ გექნება არც ერთ შემთხვევაში. გრწამდეს, რომ ჩემს მტრებს ჩემზედ არავითარი უფლება არ ექნებოდათ, რომ ეს ღვთის ნება არ ყოფილიყო. შენ მტრებსაც არ ექნებოდათ შენზედ უფლება, რომ ეს ღვთისაგან არ ჰქონდეთ მიცემული („არა გაქვს ხელმწიფება არცა ერთი, უკე თუმცა არა მიცემულ იყოს შენდა ზეგარდამო“ (იოან. 19, 11).

იყავი, მღვდლო, ჩემთან; იყავ თავდადებული; მომენდევი მე. ჩემი მადლი იქნება შენი მფარველი და მაცხოვრებელი. უმჯობესს შენი სული ვერც კი ისურვებს. მე ისე მოგვეპორობი, როგორც უბრძნესი უფალი, რომელიც განსაკუთრებული სიყვარულით ეპყრობა ყოველივეს, რაც მას ეკუთვნის და რაც ძვირფასია მისთვის.

(გაგკძელება იქნება).

გ ა ნ ც ხ ა ღ მ ბ ა ნ ი.

სწინადა როცა რაიმე უბედურება გვეწვევა, მხოლოდ მაშინ ვიწყებთ სიხანჯულს, რომ თავის დროზე რაიმე დანე არ ვიხმარეთ, რომ ამისთანა უბედურ შემთხვევათაგან თავი უზრუნველ გვეყო. რომ შემდეგში მაინც თავიდან ავიცილინათ ნივთიერი ზარალი რაიმე უბედური შემთხვევის დროს, ეველას ურჩევთ თავის დაზღვევას დასაზღვევ საზოგადოება—„როსსიაში“. ეოველ ზირს, რომელიც წლიურად შეიტანს 20-დამ 50 მანეთამდე, იმისდა მიხედვით, ვინ რა მხელება, შეუძლიათ თავი დაიზღვევონ 10,000 მანეთში საკვდილის შემთხვევისაგან და 10,000 მანეთში, თუ ვინიცბა დაზღვეული ზირი დაშავდა.

დაზღვევა შეიძლება 1000 მანეთიდან 200,000 მანეთამდე.

1900 წ. დამზღვეველმა საზოგადოებამ „როსსიაში“ მისცა უბედურ შემთხვევათაგან დაზარალებულ ზირთ უმეტეს 1,200,000 მანეთისა.

უფრო დაწვრილებით ზირბათა შეტეობა შეიძლება საზოგადოების სამმართველოში (ზეტერბურგში № 37, აკენტთან ქ. ქუთაისში ი. ა. მიქელასქსთან ქარ.-სარაის ქუჩა მის. სათავად-ახ. ბანკის სახლში და აკენტთან იმპერიის ეველას ქალაქებში.

ი ს ყ ი ღ ე ბ ი ა ნ

დეკანოზი დავით დამბაშიძისაგან შედგენილი და გამოცემული წიგნები:

თბილისში, წერაკითხვის გამაერთელებელი საზოგადოების წიგნის მაღაზიაში, ქუთაისში — «მწყემსი»-ს რედაქციის სტამბაში, ძმ. ჭალაძეების, და ე. ბეჟანეიშვილის წიგნების მაღაზიებში და ყვირილაში — თვით გამომცემელთან.

1. საეკლესიო და ღვთის-მსახურების წიგნები.

1. **ლოცვანი** ნახატებიანი, გამოცემა მესამე. მართლ-მადიდებელი ეკლ. უკუთვრესი დღესასწაულების ისტორიული მოთხრობით. ამ ლოცვანში არის მთელი წლის ტროპარ-კონდაკები, სერობა, პარაკლისი ღვთის-მშობლისა და ზიარების ლოცვა. აგრეთვე ამ ლოცვანის სრულს თევთა-მეტყველებაში არიან ჩართულნი საქართვე. წმიდანები მათი ისტორიული მოთხრობით და ტროპარ-კონდაკებით. ფ. ყლით 50 კ. და უყლოთ . . . 40 კ.
2. წესი სნეულის ზიარებისა და ვრცელი პანაშვილისა, ფასი . . . 10 კ.
3. **სოცხლთა** და გარდაცვალებულთა მოსახსენებელი კონდაკი (კარგის ყლით) ფ. . . 30 —
4. **ძონდაკი** იოანე ოქროპირის წირვისა უყლოთ 40 კ. კარგი ყლით . . . 60 >
5. შემოკლებული ლოცვანი ანბანით და თორმეტი საუფლო დღეების ტროპარ-კონდაკებით ფ. . . 5 >

2. სასწავლო და სახელმძღვანელო წიგნები.

1. დარიგება საღმრთო სჯულის სწავლებაზე, რომელიც უწმ. სინოდისაგან მოწონებულია როგორც სასწავლო საღმრთო სჯულისა საეკლესიო-სამრევლო და სხვა პირველ დასაწყის სკოლებში — ფასი . . . 30 კ.
2. იგივე დარიგება საღმრთო სჯულის სწავლაზედ რუსულს და ქართულს ენაზე ხმის ამალლების ნიშნებით — ფასი . . . 40 კ.
3. დაწყებითი გაკვეთილები საღმრთო სჯულის სწავლებაზე, ფასი . . . 15 —
4. ახალი სასულიერო კონსისტორიათა წესდებულება — ფასი . . . 40 კ.
5. მღვდელთათვის საიდუმლოების შესრულების

დროს საჭირო სახელმძღვანელო წიგნი —

ფასი ყლით . . .

6. საქართველოს საეკლესიო ისტორია ფასი 45 კ.

3. სამეურნალო წიგნები და დარიგება ჯანმრთელობის დაცვაზე.

1. ახალა კარაბადანი, მეორე გამოცემა დამატებით, რომელიც განხილული, მოწონებული და ნება-დართულია კავკასიის საექიმო რჩევასაგან — ფასი . . . 1 მ.
2. დარიგება მხედველობა და ცვასა და თვალების მოვლაზე, ფასი . . . 10 —

4. შესანიშნავი მონასტრები და ეკლესიები და ამ მონასტრების აღმასწავლებლთა ცხოვრების აღწერილობანი,

1. მცხეთის ტაძარი და წმიდა ნინო, ქართ. განმანათლებელი, ფასი . . . 25 კ.
2. ბელათის მონასტერი და ცხოვრების აღწერილობა მეფის დავით აღმაშენებ. . . 25 კ.
3. შიო მღვიმის მონასტერი და ცხოვრების აღწერა ღირსისა მამისა ჩვენისა შაოსი . . . 5 კ.
4. **მთავარ-მოწ. დავით და მოწმებანი** და მოწამეთის მონასტერი. — ფასი . . . 5 კ.
5. მარტვილის მონასტერი . . . 10 კ.
6. მარტვილის მონასტერი . . . 5 კ.
6. მარტვილის მონასტერი . . . 2 კ.

5. საუფლო და ღვთის-მშობლის დღესასწაულების აღწერა სწავლად დარიგებით.

1. ღვთის-მშობლის დაბადება, სურათით . . . 2 —
2. ტაძრად მიყვანება ღვთის-მშობლისა, ფ. . . 2 —
3. ამალლება პატრიოსნისა და ცხველს-მყოფელისა ჯვარისა, სურათით . . . 2 —
4. შობა უფლისა . . . 2 კ.
5. მიჩქმა უფლისა, სურათით. — ფასი . . . 2 —
6. ხარება ყოვლად ღმრთის-მშობლისა 2 —
7. ბზობა სურათით — ფასი . . . 2 —
8. ალგობა სურათით — ფასი . . . 2 —
9. მიძინება ყოვლად წმ. ღვთის-მშობლისა, 2 —
10. ხელთუქნელი ხატის ისტორია . . . 3 კ.

6. მოწამენი, ღირსნი მამანი და დედანი საქართველოს ეკკლესიისა, შესანიშნავი საქართველოს მეფენი და დედოფალნი:

- 1. წმიდა მ-წ მე რავედენი, სურათით, ფასი 5 კ.
- 2. წმ. ნინო ქართველთ განძანათლებელი 2—
- 3. მეფე დავით მესაბე აღმაშენებელი 5—
- 4. თამარ მეფე, სურათით 5—
- 5. გიორგი შთაწმადელი 10—
- 6. იოანე ზედაზნელი 5—
- 7. შუშანიკი 3—
- 8. ქეევენ დედოფალი 2—
- 9. აჩილ და ლოარსაბი 5—
- 10. მეფე დავით III აღმაშენებელი 5—
- 1. იგივე ვრცელი 15 »

7. რელიგიური და ზნეობრივი მანარსის წიგნები და საუბრები:

- 1. წმიდანი მღვდელ-მთავარნი: პასილი დიდი, ბრიგორი ლვითის-მეტყველი და იოსანე მოძროპირი, სურათებით — ფასი 5—
- 2. როგორ უნდა ემარხულოდეთ — ფასი 3—
- 3. ცხოვრება წმ. გიორგის სწორის დიდის მთავრის ვლადიმირისა 2—
- 1. ანდრია პირველწოდებული, ისტორიული პოემა აკაკ სა, ფასი 5—
- 5. სიკდილი მარტოისა, კონსტოლი აილა-ტმს მუშულის წმირილი 5—
- 6 ხმა მადღერისა ს მწყსოსადმი. საუბრას შესწავლა იესო ქრ-სტესი 3—
- 7 შილდის ბოვადეობა მშობელთადმი 3—
- 8 მშობლების მოვალეობა შვილთადმი 3—
- 9 ენ აზიან ჩენი ცხოვრების მტენი და როგორ უნდა ეძლიოთ მათ 3—
- 10 იუნჯებდთ საუნჯესა ცათაშინა 3—
- 11 საუბარი ღვთის სიტყვაზე 3—
- 12 — წრ-მ ზე 3—
- 13. სამგვარი სიკვდილი 5 »

8. მოთხრობანი დაბადებიდან.

- 1. მუჟე სოლომონ ბრძენი სურათით — ფ. 5—
- 2. მათერი (მოთხრობა დაბადებამ) სურ. 5—
- 3. სიბრძენი ოთხი ზირაქისა, სურათით. 5—
- 4. იოსები 5—

ხატები და მხატვრობანი.

იმეკონებიან პატარა რაფ-ფასიანი ხატები ფიქარზე სამ-ოთხ გოჯიანი ფასი 5—10 კ. ხატები არის მაცხოვრია, ივერის ღვთს მშობლი, წმიდა გიორგის, ანდრია მოციქულის, პირველ წოდებულისა და ათ თორმეტთა დღესასწაულთა. ვინც დაიბარებს ხატებს არა ხაკლებ ოცი ა, იმათ ჩენს საქართლო-ში ყველგან ფოტის გასავზენი არა გარდახდება ამსთან იმეკონება სქელ ქაღალზე ნახატი წმიდა ნინაი, საქართველოს განძანათლებელისა ვარაყით 6+7 გოჯიანი ფასი 15 კ. ფოტო-ტიპით დახატული წმიდანი მთავარ-მოწამენი დავით და კონსტანტინე 6+5 გოჯიანი ფასი 5 კ. ამავე ზომისა და ამითანავე სახით წმ და ნინო ქართველთ განძანათლებელისა და დავით აღმაშენებელისა ფ. თითო 5 კ. ვინც ზემო აღნიშნულ წიგნებს გამოიწერს არა ნაკლებ ერთი თუხნისა, მს მანეთზე დაეთობა 20 კ. ვინც ორ კაპიკან წიგნაკებს დაიბარებს არა ნაკლებ ასი ცალისა, ის ფოტო-გასავზენს არ იხდის.

იმეკონება ავრეთე მრავალი პატარა გულსიკი და ხატები ფერკადუელი ლათონისა, სახელდობრ: ნინოსი, დავით და კონსტანტინეს, დავით აღმაშენებლისა, თამარისა, ანდრია პირველწოდებულისა და წმიდა გიორგისა, ფასი თითო 5 კ. ვინც ეს დაიბარებს ნ ღვ ფულზე, მას გაჯანენით დაეთობ. სამ მან. ცხვით იმეკონებიან ვერცხლი-აც, ფასი 40 კა

11. მხატვრობანი სასულიერო და საერო მოღვაწეთა.

- 1. შოთა რუსთაველი 25 კ.
- 2. აკაკი წერეთელი 25 კ.
- 3. თაბარ ძეგე 25 კ.

იმეკონება ავრეთე შესავალ-გასავალის წიგნები და ყოველგვარი მოწმიდების ბლანკები და ამოხუროლობანი.

შ ი ნ ა ა რ ს ი:

სალითერატურო განყოფილება: სიტყვა, თქმული დეკ. დ. ლამბაშიძის მიერ შორაპნის საზღალოჩინო ოლქის სამღვდელთების კრებაზე. — იმერეთის ეპარქიის სამღვდელთების დებუტ. კრება ქუთაისში 15—22 დეკემბერს 1900 წ. — ჩემი სასიხარულო და სამწუხარო შთაბეჭდილებანი ვეროპის სახელმწიფოებაში მოგზაურობის დროს. — გვარების გამომცელელთა საყურადღებოდ. — ვითომდა იგიც ქრისტიანია (ლექსი) გ. რუხაძისა. — ეურნალ-გაზეთებიდან. — ახალი ამბები და შენიშვნები.

სწავლა და მუშაობა ქრისტიანობის საწინააღმდეგო და კათოლიკე-წინააღმდეგო: ხმა მაცხოვრისა ეკკლესიის მწყემსისადმი. — განცხადება.